

Gastcolumn

■ Wessel Peeters

Wessel Peeters is mede-oprichter en onderwijskundig adviseur bij Vernieuwonderwijs. Hiervoor was hij werkzaam als leraar in het voortgezet onderwijs en onderwijskundige in het hoger onderwijs. Hij schrijft deze column op persoonlijke titel. E-mail: wessel@vernieuwonderwijs.nl

En, wat vond AI ervan?

Wat zien we niet meer als er een goblin meekijkt?

Een tijdje geleden bleek ChatGPT na een update opeens een merkwaardige obsessie te hebben ontwikkeld. Vroeg je om een vakantieverhaal, dan dook er ergens een goblin op. Liet je een werkmail nakijken, dan stond er ineens iets over goblins in. Geen virus, geen hack, gewoon een rare kronkel van een model dat door een persoonlijkheids-update net iets te 'nerdy' was afgesteld. Het werd snel hersteld, maar de boodschap bleef hangen: zelfs een inmiddels sterk doorontwikkeld taalmodel kan zomaar een eigen koers gaan varen.

Ik moest eraan denken toen ik laatst las dat op steeds meer scholen leerlingenwerk wordt nagekeken door AI. Op zich logisch: nakijken kost veel tijd, en wie zou daar nu niet wat van willen weghalen? Een vriend vertelde me onlangs hoe een tool binnen een minuut zijn stapel verslagen van feedback voorzag. Inhoudelijk, opbouwend, met scores per criterium. Het scheelde uren. En eerlijk is eerlijk: ik snap dat goed. Wie zes klassen vol verslagen heeft liggen op een zaterdagmiddag, ziet zo'n tool niet als bedreiging maar als bevrijding.

Toch knaagt er iets.

Want waarom toetsen we eigenlijk? Enerzijds natuurlijk om vast te stellen of leerlingen iets beheersen, en daarop feedback te geven. Anderzijds dient een toets óók om ons als docenten waardevolle informatie te geven. Die stapel verslagen vertelt mij niet alleen hoe een individuele leerling het doet, maar laat ook zien waar mijn uitleg is blijven hangen, welke begrippen niet bekliven, waar leerlingen dezelfde misvattingen meeslepen. Een toets is, als je het goed bekijkt, ook een spiegel. Voor je les van morgen, en voor je curriculum van volgend jaar.

En precies dat gesprek verdwijnt op het moment dat we het nakijken uitbesteden. AI geeft een cijfer en wat feedback terug, wij ontvangen het eindproduct. Dat is efficiënt, maar het is ook stil. Geen schrik bij vier historische gebeurtenissen op rij met dezelfde misvatting. Geen verwondering om die ene leerling die net iets onverwachts schreef. Geen vraag aan jezelf: wat heb ik eigenlijk niet goed uitgelegd?

En dan hebben we het nog niet eens over de goblin gehad. Een AI die nakijkt heeft geen besef van wat het zelf beweert. Het model is overtuigend, gestructureerd, scherp en bovenal snel. Maar het hallucineert ook. Het ziet teksten die er niet staan, structuren die er niet zijn, en mist nuances die voor jou als docent juist belangrijk zijn. Voor een leerling kan dat een onterecht laag óf juist hoog cijfer betekenen, met een onderbouwing die zo goed is geformuleerd dat niemand er nog tegenin gaat.

We hebben het de afgelopen jaren regelmatig gehad over de leerling die zijn werk laat schrijven door AI. Logisch, want daar wringt het. Maar de spiegelvraag krijgt veel minder aandacht: wat gebeurt er als de docent het nakijken uitbesteedt aan dezelfde technologie? Welke validiteit houden we dan over? En welk gesprek met onszelf, over ons onderwijs, onze leerlingen, onze keuzes, laten we dan liggen?

Als je het mij vraagt mag AI best meekijken bij beoordelen. Voor het ordenen van een stapel, een eerste indruk, een check van meerkeuzevragen: prima. Maar het laatste oog, en zeker het laatste woord, mag wat mij betreft van een mens blijven.

Want stel dat er straks in een verslag opeens een goblin opduikt, gewoon omdat de machine 'm er even tussen wilde zetten. Wie staat er dan nog, als Gandalf op de brug, om te roepen: *you shall not pass?* ■

Gesignaleerd

VO-raad: geen AI bij nakijken centraal examens

20 april 2026

Veel mensen in het onderwijs maken gebruik van AI-tools, zowel leerlingen en docenten. Nu binnenkort de centraal schriftelijke examens starten, wordt de vraag actueel of AI-tools zijn toegestaan als middel bij de beoordeling van het examenwerk van de leerling bij deze centrale examens.

Onlangs hebben landelijke nieuwsmedia aandacht gegeven aan de vraag of het toegestaan is om AI te gebruiken bij het nakijken van leerlingwerk. Formele toetsen op school vallen uiteen in drie categorieën: voortgangstoetsen, schoolexamens en centrale examens. We gaan hier alleen in op het centraal schriftelijk examen, omdat hier sprake is van landelijke toetsen, van landelijk voorgeschreven beoordelingsmodellen en normering, en van twee correctoren, waarvan de tweede niet door de school zelf is aangesteld.

Lees verder: <https://www.vo-raad.nl/nieuws/vo-raad-geen-ai-bij-nakijken-centraal-examens>